

Katarzyna Milewska

Sołectwo Kromolin Stary w gminie Szadek - użytkowanie ziemi i układ przestrzenny

Biuletyn Szadkowski 1, 123-128

2001

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Katarzyna Milewska*

SOŁECTWO KROMOLIN STARY W GMINIE SZADEK – UŻYTKOWANIE ZIEMI I UKŁAD PRZESTRZENNY**

Kromolin Stary jest jednym z sołectw gminy Szadek. W jego skład wchodzi wieś Kromolin Stary oraz zlokalizowany na północ od wsi przysiółek Kolonia Aleksandrów.

Sołectwo, położone w południowej części gminy, od północy graniczy z gruntami sołectwa Kotliny, od północnego wschodu z sołectwem Wielka Wieś (obydwie jednostki należą do miejsko-wiejskiej gminy Szadek), zaś od południowego-wschodu i południa z Wojsławicami a na zachodzie Pratkowem – sołectwami wchodzącymi w skład gminy Zduńska Wola. Kromolin Stary jest oddalony o około 4 km od miasta gminnego jakim jest Szadek, natomiast od miasta powiatowego Zduńska Wola dzieli go dystans 8 km.

Opisywana jednostka posiada powierzchnię 3,15 km² (stanowi to nieco ponad 2% z 152 km² całej powierzchni gminy) i jest jedną z najmniejszych w gminie (21 miejsce na 28 sołectw).

Długość linii granicznej sołectwa wynosi około 7600 m. Jest ona stosunkowo słabo rozwinięta (obszar sołectwa jest zwarty). Wielkość obliczonego współczynnika przyrównującego obwód sołectwa do obwodu koła o takiej samej powierzchni (współczynnik V. Millera) osiąga wartość aż 0,84 (przy wartości minimalnej 0 – dla linii najbardziej rozwiniętej i maksymalnej 1 – dla koła).

Kromolin Stary posiada dogodną lokalizację związaną z siecią komunikacyjną. Jest on bowiem położony około 2 km na południe od drogi wojewódzkiej nr 710 (łączącej Szadek z Wartą)

* Katarzyna Milewska jest asystentem w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej Uniwersytetu Łódzkiego

** W artykule wykorzystano materiały zebrane i zestawione w pracy dyplomowej Pawła Szukalskiego „*Monografia geograficzna sołectwa Kromolin Stary w gminie Szadek*” wykonanej w 2001r. na seminarium w Zakładzie Zagospodarowania Środowiska i Polityki Przestrzennej UŁ (promotor: prof. Tadeusz Marszał).

i około 9 km na północ od przebiegającej przez Zduńska Wolę drogi krajowej nr 14 (łączącej Łódź z Sieradzem). Jeśli chodzi o położenie względem sieci kolejowej to najbliższa stacja jest odległa o około 3 km i znajduje się w Szadku. Jest to jedna ze stacji leżących na tzw. magistrali węglowej, zbudowanej w latach 1930-1933 linii łączącej Śląsk z Gdynią. Zatrzymują się tu pociągi osobowe o relacji Zduńska Wola-Karsznice – Bydgoszcz. Pozostałe połączenia mają jedynie charakter tranzytowy.

W strukturze użytkowania ziemi największy 73,7 % udział mają użytki rolne. Lasy pokrywają 21,3% jego powierzchni, zaś pozostałe formy użytkowania ziemi w sumie 5%, przy 2,2% dla terenów zabudowy zagrodowej, 1,9% dla terenów infrastruktury technicznej oraz odpowiednio 0,3% i 0,6% udziale nieużytków i innych terenów. Przyczyny takiego stanu rzeczy możemy upatrywać m.in. w warunkach glebowych istniejących na terenie sołectwa. Największy areal zajmują tu gleby biellicowe znajdujące się głównie we wschodniej części oraz gleby pseudobiellicowe i brunatne w zachodniej. Na niewielkiej powierzchni na południu w bezpośrednim sąsiedztwie cieku wodnego wykształciły się mady rzeczne. Jeśli weźmiemy pod uwagę udział gleb poszczególnych klas bonitacyjnych stwierdzimy, iż do klasy III należy prawie 30% gruntów (klasa IIIa –2,0%, IIIb-25,8%), zaś do klasy IV aż 40% (IVa –28,9%, IVb-10,9%). Klasa V obejmuje 23,2% powierzchni sołectwa, VI – 9,0% a VI pod zalesienie-0,2%.

Z ogólnej powierzchni użytków rolnych ponad 90% (210 ha) zajmują grunty orne¹. Struktura zasiewów na nich nie wskazuje na terenie sołectwa znacznego zróżnicowania między gospodarstwami. Wiosną zasiewana jest głównie pszenica, mieszanka zbożowa, jęczmień i ziemniaki, zaś na zimę żyto oraz pszenżyto. Łąki i pastwiska zajmują powierzchnię około 22 ha (9% powierzchni użytków rolnych). Występują one w postaci chaotycznie rozrzuconych wśród gruntów ornych enklaw (ryc.1). W ich rozmieszczeniu nie można się w zasadzie dopatrywać wyraźnej prawidłowości. Wyjątek stanowią tu łąki towarzyszące przebiegającemu w południowej części Kromolina rowowi melioracyjnemu.

¹ powierzchnia obliczona na podstawie przeprowadzonych badań terenowych wynosi około 170 ha

Inaczej wygląda sytuacja jeśli chodzi o sady. Są one w widoczny sposób związane ze skupiskami zabudowy mieszkaniowo-gospodarczej.

Lasy zajmują na terenie sołectwa Kromolin Stary powierzchnię prawie 70 ha. Znaczący powierzchniowo kompleks możemy zaobserwować w jego południowo-zachodniej części, natomiast pozostałe lasy występują przede wszystkim w części północno-zachodniej w postaci niewielkich obszarowo zbiorowisk rozrzuconych wśród pól.

Tereny zabudowy mieszkaniowo-zagrodowej obejmują łącznie 7 ha analizowanej jednostki administracyjnej.

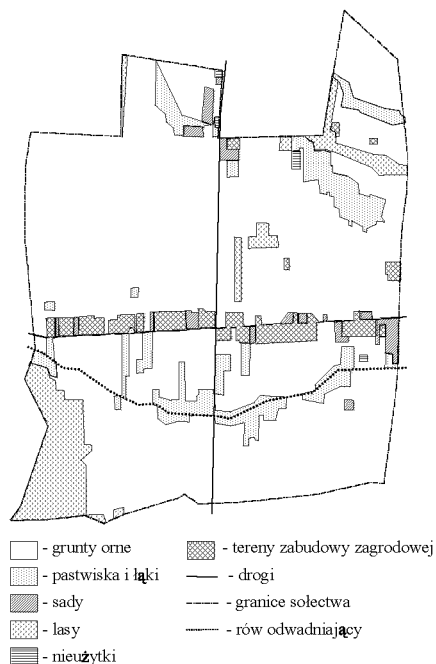
Jak już wspomniano sołectwo Kromolin Stary składa się z dwóch jednostek osadniczych wsi Kromolin Stary oraz wydzielonego w latach sześćdziesiątych przysiółka pod nazwą Kolonia Aleksandrów, położonego na północ od wsi.

W morfologii wsi Kromolin Stary wyraźnie zaznacza się podział na część wschodnią i zachodnią. Jest on widoczny nie tyle ze względu na przebieg dróg co raczej na rozmieszczenie poszczególnych gospodarstw (ryc.1). We wschodniej części sołectwa zabudowania gospodarcze są zlokalizowane wzdłuż drogi po jej obu stronach, w różnych odległościach jedno od drugiego, rzadko leżąc równolegle zarówno względem siebie, jak i względem drogi. Ten fragment wykazuje cechy wsi leśno-łanowej zwanej łańcuchówką. Pod względem zwartości osiedla należałby uznać je za skupione.

Zachodnia część wsi ma natomiast charakter jednostronnej rzędówki, z zabudową wyłącznie po północnej stronie drogi. Gospodarstwa znajdują się tutaj w bezpośrednim sąsiedztwie. Najczęściej posiadają nawet wspólne ogrodzenia lub tylne ściany budynków gospodarczych czy inwentarzowych.

Wieś Kromolin Stary kształtem jest zbliżona do prostokąta o mocno wydłużonej osi wschód-zachód (odległość pomiędzy najdalej położonymi gospodarstwami wynosi prawie 1,3 km). Wielkość gospodarstw jest silnie zróżnicowana (od 1 do 15 ha) przy średniej wielkości 5,7 ha. Gospodarstw o powierzchni do 6 ha jest 12 natomiast powyżej tej wartości – 18. W przypadku 8 gospodarstw należące do nich użytki rolne znajdują się w dwóch

oddzielnych kawalkach. Rozdrobnienie to dotyczy głównie gospodarstw o areale powyżej 7 ha.

Ryc. 1. Struktura użytkowania ziemi w sołectwie Kromolin Stary.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie pracy dyplomowej Pawła Szukalskiego „Monografia geograficzna sołectwa Kromolin Stary w gminie Szadek”

W granicach administracyjnych drugiej jednostki administracyjnej sołectwa -przysiółku Kolonia Aleksandrów - znajduje się obecnie 6 gospodarstw, w tym dwa niezamieszkałe, jedno z silnie zniszczoną zabudowa zagrodową (dom mieszkalny, stodoła, budynki gospodarcze) oraz jedno bez zabudowań trwałych. Gospodarstwa te są zlokalizowane wzdłuż dróg pomiędzy lasem a obszarem wsi. Odległości pomiędzy zagrodami są tu znacznie większe i wynoszą od 150 do 400 m.

Tereny zajęte pod infrastrukturę techniczną obejmują w sumie prawie 6 ha powierzchni sołectwa.

Przez Kromolin Stary przebiega południkowo droga wojewódzka nr 231. Droga ta spełnia funkcję pomostu pomiędzy drogą krajową nr 14 biegnącą na południu a drogą wojewódzka nr 710 na północy. Stanowi ona jedną z linii transportowych łączących Szadek ze Zduńską Wolą. W obrębie sołectwa jej szerokość (wraz z pasem przydrogowym) wynosi zaledwie około 11 m (przy szerokości jezdni około 5 m), a długość 1700 m. Stan powierzchni jest w miarę dobry, poza silnie splekanymi brzegami, zniszczenia w postaci wyrw występują głównie w rejonie wsi Kotliny, czyli już poza granicami sołectwa.

Dруга droga znajdująca się na terenie sołectwa przebiega równoleżnikowo. To wokół niej właśnie są skupione zabudowania gospodarze. Ze względu na rangę dzieli się ona na część powiatową (nr 229) w części zachodniej wsi oraz dojazdową na wschód od skrzyżowania w Kromolin Stary. W sumie długość obydwu odcinków w obrębie sołectwa wynosi 1600 m, szerokość około 9 m, a szerokość jezdni - 5 m. Prawdopodobnie ze względu na lokalne znaczenie szlaku i idący za tym ograniczony transport zamykający się głównie na dojazdach do domów mieszkańców Kromolin Stary i leżącego dalej na wschód Partkowa, jej nawierzchnia jest w dobrym stanie. Obydwie przedstawione powyżej drogi zostały w latach 1980-1981 utwardzone kruszywem wielkopiecowym i utwardzone warstwą asfaltu.

Poza drogami o nawierzchni twardej na terenie sołectwa Kromolin Stary występuje szereg dróg mających rangę dróg dojazdowych. Zlokalizowane są one głównie we wschodniej części sołectwa (przede wszystkim na granicy z lasem oraz od przysiółka Kolonia Aleksandrów ku wschodowi). Wzdłuż tych dróg przebiega na wschodzie oraz częściowo na północy granica sołectwa.

W południowej części sołectwa rozciągniętym ku południowi lukiem przebiega wspomniany już wcześniej rów odwadniający. Odprowadza on nadmiar wód opadowych w kierunku zachodnim zasilając rzekę Pichnę. W granicach sołectwa jego szerokość liczona wraz ze stokiem waha się od 6 do 7 m a głębokość około 2 m. Stoki przed erozją zabezpiecza faszyna, czyli umocnienie wykonane z gałęzi lub wikliny używane przy pracach ziemnych czy hydrotechnicznych. Poziom wody w rowie spada rzadko poniżej 150 mm.

Z elementów infrastruktury liniowej wspomnieć należy jeszcze o sieciach energetycznej, wodociągowej i telekomunikacyjnej. Wszystkie one przebiegają wzdłuż ciągów komunikacyjnych, w pasach przydrogowych.

Jedną z najważniejszych inwestycji w infrastrukturę techniczną w Kromolinie Starym była przeprowadzona w 1964 r. elektryfikacja. Linie energetyczną poprowadzono z Wojsławic do stacji transformatorowej zlokalizowanej we wschodniej części wsi. Z przyłączenia do sieci nie skorzystali wtedy mieszkańcy przysiółka Kolonia Antonin wyodrębnionego ze wsi na kilka lat przed rozpoczęciem przedsięwzięcia. Odlączenia administracyjne spowodowało pominięcie znajdujących się tu gospodarstw. Elektryczność doprowadzono tu dopiero w 1974 roku ze wsi Rębieskie.

Kolejną przeprowadzoną inwestycją było przyłączenie wsi do sieci telekomunikacyjnej. Od 1995 roku, gdy było 5 abonentów do chwili obecnej liczba ta wzrosła 5-krotnie, zaś w 1999 roku umieszczono na słupie oświetleniowym w Kromolin Stary aparat publiczny.

W 1987 roku rozpoczęto tu budowę wodociągu. We wsi Rębieskie Nowe w gminie Zduńska wola zostało wówczas zrealizowane ujęcie wody wraz ze stacją jej uzdatniania. Od niej do Kromolina Starego wodociąg został przyłączony od zachodu i poprowadzony po północnej stronie drogi, zasilając również Zamłynie i Pratków. Do wodociągu nie są nadal podłączone gospodarstwa położone w Kolonii Aleksandrów. Jej mieszkańcy są zdani na korzystanie jedynie ze studni.